

Under sina resor samlade Hedenborg stora mängder naturalier, antikviteter, manuskript och böcker varav åtskilligt kom till Sverige och donerades till Vetenskapsakademien, Nationalmuseum och Kungl. biblioteket.

Från en expedition till Afrikas inre delar 1834-35 publicerade Hedenborg sina upplevelser från resans första del i *Resa i Egypten och det inre Afrika åren 1834 och 1835*, tryckt i Stockholm 1843. Han skriver 1835 hem till professor Bengt Fredrik Fries på Vetenskapsakademien och sammanfattar frukterna av resan: ”Äro omkring 300 species till det mästa rara och sällan sedda foglar, 20 species rara fiskar från Hvita Nilen, 30 species Mammalia, conchylier från Nilen, amphibier i synnerhet Lacertula i mängd, insekter etc. etc.” Avslutningsvis: ”Bror Fries; resor i dessa länder betalas med lif och helsa, ej med penningar.” Mest känd är Hedenborg för det vackra verket *Turkiska nationens seder, bruk och kläde-dräfter*, som utgavs 1839-42 och illustrerades med 48 litograferade planscher, varav 46 handkolorerade.

Johan August Wahlberg (1810-56), naturaliesamlare och elefantjägare.

Johan August Wahlberg var född 1810 nära Göteborg och förlorade i tidiga år sina föräldrar. Han studerade i Linköping och Uppsala innan han 1831 tog examen på det nyinrättade skogsinstitutet i Stockholm. Sedan följde flera naturvetenskapliga resor, en expedition till norska fjällen 1832 gjordes i sällskap med entomologerna Carl Boheman och Eberhard Munck af Rosenschöld.

En vändpunkt i Wahlbergs inträffade 1837 då konsul Letterstedt från Kapstaden på besök i Sverige sökte en naturforskare till södra Afrika. Wahlberg erbjöd sig med iver företaga resan och Vetenskapsakademien bistod med 1600 Rdr Bco. I södra Afrika gjorde Wahlberg en lång rad äventyrliga expeditioner och rika samlingar sändes till Riksmuseet i Stockholm: 533 däggdjur, varibland fyra noshörningar, 2527 fåglar, mängder av kräldjur och fiskar, 5000 arter insekter i ett stort antal exemplar och vackra samlingar av skaldjur. Åter i Sverige 1845 verkade Wahlberg som lärare på Skogsinstitutet.

”När underrättelsen om Livingstons resa åren 1849-51 och framför allt om upptäckten av N´Gamisjön kom hit, började hos Wahlberg en oro, som gerna kunde kallas feberaktig.” Han begav sig 1853 åter till södra Afrika. Det har uppgivits att Wahlberg och hans följeslagare dödade omkring 400 elefanter. Jakten företogs alltid till fots, andras varningar till trots. Det blev också en elefant som ändade Wahlbergs liv. En ung elefanthane sårades och sökte skydd i ett buskage, rusade fram när Wahlberg närmade sig och ”slog honom till marken och krossade honom, samt sprang bort, trumpetande vildt. Wahlbergs bössa var afbruten vid stocken, hans kropp ohyggligt förstörd. Vi gräfdde en djup graf nära ett stort träd, nedlade honom der och täckte honom väl med en liten kulle.”

Gabriel Marklin (1777-1857), samlare av naturalier och dissertationer.

Gabriel Marklin föddes av fattiga föräldrar i en torparkoja i Västerbotten, men tog sig som 20-åring till Härnösand för att studera. Där högg han ved, bar vatten och borstade kläder och skodon åt sina lärare för att kunna livnära sig. Efter att 1803 ha blivit student fortsatte han till Uppsala där han från 1827 var adjunkt vid Vetenskaps societeten.

"Marklin var samlare, men icke af guld, icke ens af pip-hufvuden och snusdosor. Han samlade naturhistoriska föremål, petrifikater, snäckor, insekter m.m. och hans samlingar anses höra till de största, vackraste och dyrbaraste i Sverige." Han uppges ha vandrat oavbrutet, mest likt en gesäll med renseln över ryggen och över den ett par fastknutna grova stövlar. Hans behov var ringa, han kunde frossa på en sillbit och en kall potatis.

Marklin samlade också svenskt akademiskt tryck som dissertationer och program. En närmast komplett samling därav, omkring 23.000 nummer, sålde Marklin 1832 till Kungl. biblioteket för 4.000 Rdr rgs - "det är disputations-samlaren som underhållit naturforskaren" brukade han säga. Marklin försedde de insamlade trycken med en svart-stämpel GH, hans initialer sammanflätade i skrivstil. Den ses ofta på dessa tryck både i bibliotek och på marknaden, vilket vittnar om samlingarnas otroliga omfattning. Som verklig specialist utarbetade Marklin fortsättningen på Lidéns *Catalogus disputationum*, en ännu oundgänglig bibliografi över svenska disputationer. Marklins arbete täcker tiden 1778-1855.

"Marklins museum", skänktes till Uppsala universitet men skingrades mellan institutio- nerna 1888. Marklin var i "akademiens ögon aldrig annat än samlaren". Först 1857 blev den "ätioårige studenten med de minsta behofven och de största samlingarna" filosofie hedersdoktor, strax därefter tog den härjande koleran hans liv.

Universitetsbiblioteket, Lunds universitet
Box 3, 221 00 LUND

UB Media. ISSN 0281-3823, LULID/LIBR - 1546

Universitetsbibliotekets utställningskatalog 58

Utställningsansvarig: Björn Dal

Naturaliesamlare på äventyrliga resor

Några ovanliga personligheter och levnadsöden i linnélärjungarnas kölvatten

9 april - 12 september 2010

LUNDS UNIVERSITET

Under 1700-talet sändes en lång rad av Linnés lärjungar ut i världen för att samla och beskriva okända växter och djur som fyllde på *Systema Naturae*. Namn som Sparrman och Thunberg flyger ännu över världen.

Insamlingen av naturalier från när och fjärran fortsatte under 1800-talet med stora uppföringar av entusiaster som hamnat i skuggan av sina namnkunniga föregångare. I denna utställning presenteras några av dessa ganska okända vetenskapsmän och äventyrare. Deras insamlingar har berikat vetenskapen och vi fångslas av deras märkliga levnadsöden.

Claës Eric Mellerborg (1773-1828), läkare och forskningsresande.

För Claës Eric Mellerborg började allt på till synes vanligt sätt, han gick gymnasiet i Strängnäs och fortsatte studierna i Uppsala, där han 1801 försvarade en avhandling för Carl Peter Thunberg. Sedan gav han sig ut på vandring och ska de följande åren ha besökt nästan alla Sveriges provinser för att samla naturalier av alla slag. Han medförde skjut-gevär men ska inte ha haft en skilling i penningar. Hans aldrig överdrivna aptit stillades med det vilt han kunde fälla: "Denne man företer i sin lefnad exemplet af huru få människans verkliga behof äro. Han gick ej utom dem".

År 1806 kom Mellerborg som underläkare till kriget i Pommern, men hamnade året därpå i fransk fångenskap. Han medföljde franska armén som kirurg till Tyskland och Spanien, där han på nytt blev tillfångatagen. År 1810 fann han möjlighet att återvända till Sverige, han gick då hela vägen till fots, men fick kosta på sig några korta båtturer. Hösten 1816 kommen till Litslena gästgivaregård strax före Uppsala räknade han över kassan och fann sig äga ett överskott, varför han bestod sig skjuts in till Uppsala. Han besökte där först Berglunds boklåda och berättade om den långa bortavaron. Han såg ut "som en förlorad son: klädd i fransyska 115:de linierementets uniform, med numren i messingsknapparne; rockkragen röd i vecken, men eljest endast smutsfärgad. Öfver allt, till och med på ryggen, vore lappar i den blå fracken inflikade medelst överkastning med hvit tråd, lapparne små, ända till ungefär en grof handgevärskulas storlek".

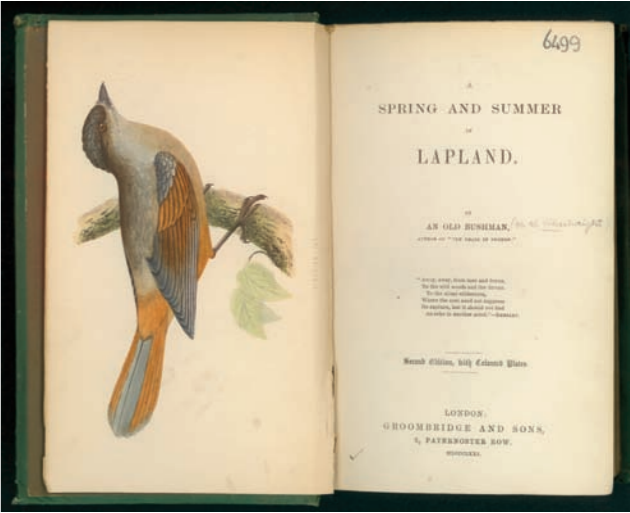
Till Uppsala naturaliekabinett skänkte Mellerborg de naturalier han samlat under den 10-åriga resan och till myntkabinettet 342 guld-, silver- och kopparmynt, för vilket han fick en gratifikation på 150 Rdr Bco. Han gjorde sedan en resa till Norge för att samla mineral. År 1818 tog han tjänsten som bruksläkare vid Uddeholms bolag i Värmland.

Fågel hemförd av Mellerborg 1827 (Zoologiska museet i Lund)

Mellerborg stannade i Värmland ända till 1826, då han beslutade sig för att resa till tropiska länder. Kommen till Strängnäs bad han om nattkvarter hos gamle vännen Brannius, lektor vid gymnasiet. Prosten Ekström återger händelsen i ett brev: "då Claudius steg af sin bristfälliga kärra ville Hann nödvändigt hafva inn en murken kista i sin sängkammare och gissa hvad den innehöll? Riksgäldo och Banco sedlar, sparde i flera år för att användas på en Brasiliansk resa. Detta oaktat skämdes Hann inte att äfven i Strengnäs tigga". Det blev nu inte någon resa till Brasilien, istället reste han för Axel Gustaf Gyllenkrook till Batavia 1826, och återkom i slutet av 1827 med ett rikt byte naturalier. "Sedan Dr Mellerborg öfvervintrat för det mesta på Björnstorp, begaf han sig ... på Frih:s bekostnad åter till Indien; men denna gången utan nytta för Museum på Björnstorp; ty han dog på Java och hans samlingar gingo förlorade".

Ett spår av Mellerborg finns i UB:s samlingar. Det exemplar av Buffons *Histoire Naturelle* som kommit till UB från Gyllenkrok på Björnstorp har en handskriven registerdel utförd av Mellerborg, kanske det enda som finns kvar av hans hand. Det måste ha utförts vintern 1827 innan han på våren 1828 tog ett skepp till Ostindien.

Horace William Wheelwright (1815-65), forskningsresande naturaliesamlare och författare.

Äventyrslusten tog över för juristen Wheelwright som bröt upp från sitt arbete i England och drog till Sveriges och Norges vildmarker 1847. Han var långa tider bosatt i Gardsjö i Värmland. År 1851 for han till Australien och levde några år som ”a wandering sportsman in the bush”. Han publicerade under pseudonymen "An Old Bushman" flera verk som vann stor spridning och popularitet, bl.a. *Bush wanderings of a Naturalist; or, notes on the Field Sports and Fauna of Australia Felix* (London 1861), *A Spring and Summer in Lapland* (London 1864, en 2:a uppl. 1871), *Ten Years in Sweden* (London 1865) och *Sporting Sketches Home and Abroad* (London 1866).

Kvikkjokk besöktes av Wheelwright och var redan då en samlingsplats för handeln med ägg, fåglar och fjärlar. Under århundraden hade utländska expeditioner kommit till Kvikkjokk och köpt falkar för falkjakt. När denna verksamhet avtog blev istället insamling av sällsynta djur en tidvis betydande inkomstkälla för många samer i Kvikkjokk. Kunskapen om de bästa insamlingsplatserna gick i arv från generation till generation. De lappländska djuren var sällsynta och åtråvärda för museer och samlare.

Från Wheelwrights insamlingar sommaren 1862 återkom man med 550 skinnlagda fåglar, 800 fågelägg, 1000 insekter och – det måste ha varit ett gott lämmelår – 1000 fjällmalar.

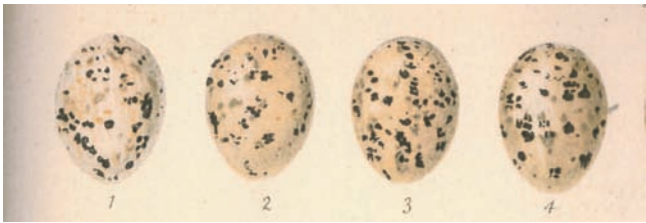
Wheelwright gjorde ett av sina sällsynta besök i hemlandet hösten 1865. Han besökte London och redaktionen på tidningen *The Field* den 7 november, följande dag anlände hans samlingar från Sverige. På väg att hämta och packa upp dessa föll han död ner på gatan.

John Wolley (1823-59), ornitolog och oolog.

Wolley livnärde sig på handel med ägg och fågelskinn. Han kom i juni 1853 till Muoniovaara i ödemarken 25 mil norr om Torneå. Huvudkvarteret inrättades i handelsmannens hus. Wolleys avsikt var att uppsöka häckningsplatserna för de sällsyntaste och då i mycket okända fåglarna i Lappland. Han stannade i flera år och det blev ett uppsving i bygden; efterlämnade papper nämner namnen på 681 personer som hjälpte honom att skjuta fåglar och leta efter deras bon och ägg. Tusentals fåglar och ägg samlades också in, de finns numera på olika museer i Europa och har kommit att bli ett värdefullt referensmaterial från den förindustriella tiden.

Sidensvansen var en fågelart som länge gäckat vetenskapen, den kom kalla vintrar i flockar till södra Sverige men den försvann på sommaren till okända häckningsplatser. Johan Sardo fann det första för vetenskapen kända sidensvansboet sommaren 1856 i Kittila lappmark. Många bon hittades de följande åren, men sidensvansens ägg betingade länge stora summor - oologen Westerlund i Ronneby såg en gång ett bo med 5 ägg för vilket ägaren betalade 800 Rdr rmt! Wolley skrev en uppsats om de första fynden av sidensvansbon i *The Proceedings of the Zoological Society of London* 1857.

Wolley dog plötsligt bara 36 år gammal 1859. Han hade testamenterat sin kvarlåtenskap till professorn Alfred Newton i Cambridge, vilken hade besökt honom i Lappland 1855. Denne ornitolog fortsatte Wolleys arbete under några år och publicerade sedan det klassiska verket *Ootheca Wolleyana; an illustrated Catalogue of the Collection of Birds' Eggs*, första delen 1864, den andra 1902. Det sällsynta verket har tyvärr aldrig funnit sin väg till UB:s samlingar.

Sidensvansens ägg

Eberhard Munck af Rosenschöld (1811-68), läkare och naturforskare.

Eberhard Munch af Rosenschöld var född i Lund. Han kom att intressera sig för entomologin och var välkänd av allmogen kring Lund där han genomströvade markerna med insektshävd och puströr. Han blev doktor på ett arbete om lundatraktens skalbaggar för Sven Nilsson, *Prodromus faunae Coleopterorum Lundensis* 1835, senare också medicine kandidat. Han antog 1840 en plats som läkare på briggen Oscar, som skulle göra en skolskeppsexpedition till Sydamerika med ett 30-tal elever från välsituerade familjer. Första destination, efter ett uppehåll i Lissabon, blev Montevideo. Där blev det en skandalartad upplösning när expeditionens chef Oxehufvud sålde briggen till Argentinas diktator Rosas för 50.000 "hårda piaster" - och sände hem befäl och elever. Själv stannade han i Buenos Aires där han gifte sig med en gammal kärlek från ett tidigare besök.

För Eberhard Munck af Rosenschöld kom expeditionens epilög som en osökt skänk, han valde utan tvekan en sejour i de för honom obekanta länderna framför den erbjudna återresan. Han skulle aldrig komma att återse Sverige. Efter några år fann han sitt eldorado i Paraguay, dittills stängt för främlingar. Han försörjde sig som praktiserande läkare och ägnade sig med iver åt naturvetenskapliga forskningar. "Med en oförtrutet och ett mod, som till och med hos Paraguays befolkning framkallade förundran och beundran, vågade han oupphörligt sitt lif bland indianerna och de aflägsna skogarnes vilddjur, för att göra nya vetenskapliga rön och öka sina samlingar."

Dessa förvarades i huvudstaden Asunción och de ska redan 1844 ha omfattat 70.000 insekter och 400 fåglar. Några brev till hemlandet som berättar om expeditioner i orörda marker publicerades 1844-49 i *Öfversigt af Kungl. Vetenskaps-akademiens handlingar*. En stor samling insekter som 1846 hemsändes med korvetten Karlskrona gick till botten med fartyget i västindiska farvatten.

Så fortlöpte tillvaron i 25 år till hans vän diktatorn Lopez dog 1862 och dennes son Lopez II greps av storhetsvansinne och förklarade krig mot Argentina, Brasilien och Uruguay, ett äventyr som slutade illa. Lopez vände sin vrede mot alla i sin omgivning, vilket även drabbade Eberhard Munch af Rosenschöld. Han släpades i månader med som fånge i djunglerna och torterades innan han avlivades med lansstygn i slutet av 1868.

Nils Peter Angelin (1805-76), "Sten-Petter", palaentolog.

Sten-Petter var ett original av stora mått. Som överläggare vid universitetet i Lund med 72 terminer utan avlagd examen kan han inte räknas till dem som är som folk är mest. Genom ihärdiga fältstudier blev han i alla fall så småningom en banbrytare inom den paleontologiska och geologiska forskningen i vårt land. Han utgav på eget förlag ett första häfte *Palaentologia Svecica* 1851, ett andra häfte med titeln *Palaentologia Scandinavica* 1854. Omkring 270 arter trilobiter, de flesta tidigare okända, beskrivs och avbildas i stentryck utförda af Magnus Körner och Jonas Ahlgren. Om Angelins trilobit-utflykter berättade studenthistorien att när färden inte skulle sträcka sig längre än i Skåne, där han var känd och hemmastadd, köpte han sig om våren en gammal hästkrake samt en liten kärra så billigt som möjligt. Kärran lastades med cigarrlådor, fyllda af Kockums kända "fläckiga La Fama" samt med nödvändiga spadar och hackor. Hans klädsel var fullt överensstämmande med åkdonets stil och han körde själv sin häst. "Här kunde man under sommarens lopp få skåda den outröttliga vetenskapsidkaren än här, än där, "stående på hufvudet" i dikena, gräfvande, rotande och rökande "La Fama", medan han underhöll den mest rapsodiska konversation med de rundt omkring stående gapande bondbarnen. Så snart en cigarrlåda var "utrökt", var den i regel också färdig att fyllas med de dyrbarare fynden.

"Vid höstens annalkande drog åter Angelin in genom någon af universitetsstadens tullar med sin häst och sin kärra samt rökande sin sista "La Fama", ty alla lådorna vore nu fyllda af nya species." Thord Bonde har i *Våra öfverläggare* skildrat besök hos Angelin i början av 1850-talet: när man inträdde "fann man en medelålders man med ett ovanligt vackert och lifligt ansigte, men iklädd en förskräckligt ruskig rock och sittande vid ett stort bord, betäckt af böcker, manuskript, dyrbara planschverk och stenar af allehanda slag. På samma sätt såg det ut icke blott på de öfriga borden utan äfven på soffan och stolarne, den inbegripen, på hvilken Petter sjelf satt. "Var så god och sitt!" sade emellertid värden vänligt pekande på en stor hög af vetenskapliga planscher, och denna vänliga inbjudning åtyldde man i regeln icke utan en viss tvekan, emedan öfver hela detta kaos bredde sig ett lager af damm, som delvis härstammade icke blott från den andra och tredje, utan också från den allra äldsta faunan."

Angelin i arbete, teckning av Bruno Liljefors

"Samma oreda, som förefans i boningsrummen, tycktes äfven - åtminstone för en ytlig betraktare - råda i Petters hjernkontor. Han talade mycket otydligt och suddigt, vanligen i afbrutna, mer eller mindre osammanhängande meningar och tycktes alltid tänka på något helt annat, än hvad han talade om, medan de vackra, nästan alltid nedslagna ögonen oafslåligt irrade fram och åter, som om de sökte efter trilobiter."

Ute i Europa blev Angelin ett stort namn och han utsågs 1857 till hedersdoktor vid det ansedda universitetet i Breslau. Med formella hinder undanröjda verkade Angelin sedan som professor och intendent vid Naturhistoriska Riksmuseet i Stockholm från 1864 till sin död 1876.

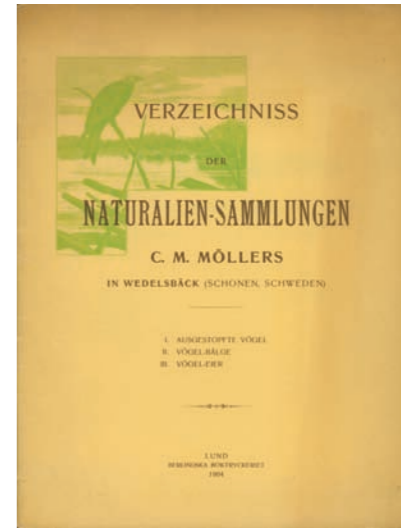
Carl Henrik Wegelin (1802 - 64), naturforskande brukspatron.

Socketbrukspatronen, millionären och sportsmannen Johan Henrik Wegelin hade många älskarinnor och fick med en av dem, Sofie Löf, fem barn. De fick en omsorgsfull uppfostran, de två gossarna i England. Den yngste av sönerna var Carl Henrik, som kom att utvecklas till ett stort original - av andra mått än fadern. Under en tid bodde Carl Henrik Wegelin vid Falun där han tycktes vilja förverkliga idén att vara sig sjelv nog. "Ehuru en man med stor bildning och stor förmögenhet samt visst icke sjukligt människoskygg, umgicks han dock ej med någon, utan lefde ensam på sina rum i en af en stor trädgård omgifven liten byggnad, bland sina talrika böcker, instrument och naturaliesamlingar, nätterna igenom lyste hans studielampa och först mot dagningen lade han sig att sofva. Sin mat lagade han sjelf och sin säng bäddade han sjelf. Någon städning eller sopning kunde aldrig komma i fråga med hänsyn till de många slags föremål som betäckte alla möbler. Hela taket var fullsatt med brådor hvarpå böcker voro uppställda. Väggarne vore beklädda med skinn, skjutgevär, kartor och planscher med afbildningar ur djur och vextverlden. I ett rum funnos ugnar med retorter och kolfvar. I ett annat svarfstol, hyvelbänk, elektricitetsmaskin m.m. Tidals ägnade han sig åt jagt. En vinter tillbragte han i urskogarne upp emot norriska gränsen, jagade björnar och gick på skidor samt bodde då dels i någon torftig bondkoja , dels i lador. På våren kom han hem med sina samlingar af skelett, djurhudar och märkvärdiga stenar i flera lass."

År 1843 upptäcktes en ny gnagare, skogslämmeln, av Wilhelm Liljeborg vid Lillehammer i Gudbrandsdalen i Norge. Arten, som lever mycket tillbakadraget, fick namnet *schisticolor*. Det visade sig att Wegelin funnit den vid Idre i Dalarna redan 1836, sedan i Orsa Finnmark i november 1843. Fynden refereras i *Öfversigt af Vetenskapsakademiens handlingar* 1845. Wegelin använder det svenska namnet "blåmus".

I mitten på 1850-talet flyttade Wegelin med sina samlingar till sitt hus i Stockholm, nr 22 Öfre Badstugatan. Där fortsatte han sitt enstöringsliv, sysselsatte sig med läsning, kemiska experiment, finare slöjd och blomsterodling, en fridfull verksamhet som fick ett brådstörtat slut: "Den 28 Febr. 1864 befanns han mördad i sitt hem midt på ljusa dagen. Han låg i en pöl af blod ohyggligt tilltygad. Den krampaktigt hopdragna högra handen omslöt en mustaschtofts synbarligen under striden på lif och död sliten från mördaren. Allt tydde på att en häftig strid föregått den slutliga katastrofen. Det hettes att mördaren aldrig blef upptäckt, ehuruval och med ganska stor säkerhet han antogs varit en Wegelins gäldenär, en kammarherre W., som samma dag mordet begåtts dränkte sig vid Djurgården. Då hans lik några dagar derefter flöt upp vid stranden af Friesens park, gjordes den egendomliga iakttagelsen att den ena mustaschen var borttrifven."

Wegelin hade i mitten av 1840-talet skänkt trilobiter och grapholither från Dalarna till Riksmuseet. Paleontologen Angelin bearbetade detta material, som 1880 publicerades av en annan paleontolog, Gustaf Lindström: *Fragmenta silurica e dono Caroli Henrici Wegelin*.

Carl Philip Mauritz Möller (1828-1901), possessionat och naturaliesamlare.

Carl Möller var i många år förvaltare på friherre Gustaf Coyets gods i Skåne. Sedan han en gång räddat Coyet från att bli ihjälslagen av en upprörd betjänt fick han som livstids förläning Vedelsbäcks gård vid Stehag. Där hopbragte den skicklige skytten en intressant och dyrbar samling insekter, fåglar och fågelägg. Den väldiga samlingen omfattade bl.a. 1832 uppstoppade fåglar (ovanlig för 438 exemplar av ungar i dundräkt) och 4577 ägg.

Samlingen inrymdes i en flygelbyggnad på Vedelsbäck och dess öde bestämdes av ovanliga omständigheter. En försäljning till Helsingborgs museum diskuterades på förslag av museets förste intendent Gustaf Löfgren när en överraskande händelse ställde allt på huvudet. "En av sönerna till Carl Möller var anställd som kamrer vid ett företag i Lund och vid detta saknades plötsligt hela kassan! Som varande oskyldig till situationen men dock ansvarig för denna hade sonen Möller att välja på att åka i fängelse eller att på något sätt ersätta det felande beloppet. Familjen valde det senare och fågel- och insektsamlingarna på Vedelsbäck utbjöds till försäljning."

Sonen hette Corfitz och var anställd på Berlings boktryckeri. Berlings tryckte 1904 en katalog över samlingen som då i praktiken övergått i Berlings ägo, vilket förklarar varför anbudet på samlingen skulle lämnas dit. Katalogen trycktes på tyska, säkert med förhoppning om ett gott pris från utlandet. Under normala omständigheter hade någon katalog troligen aldrig tryckts. Samlingen köptes slutligen för 5000 kronor till museet i Helsingborg, men först 1906. Samlingen har visat sig vara intressant för att idag kunna se hur faunan förändrats i Ringsjöbygden.

Johan Hedenborg (1786-1865), läkare och naturforskande resenär.

Johan Hedenborg var född i Heda socken i Östergötland. Han visade tidigt studiebegåvning och promoverades 1822 till medicine doktor. I denna egenskap stationerades han från 1825 vid svenska legationen i Konstantinopel. År 1834 fick han professors namn, heder och värdighet.

Hedenborgs liv blev dramatiskt och kringflackande i en politiskt orolig tid. Han var ett par omgångar bosatt i Egypten, men större delen av livet bodde han på Rhodos. Familjen drabbades där av en svår jordbävning 1856 och man beslöt flytta till Kairo. Hedenborg hoppades där kunna samla fossil under Suezkanalens byggande. När familjen 1859 valde att flytta tillbaka till Rhodos sprang fartyget läck och besättningen började mörda och plundra passagerarna. De räddades av en fiskebåt men förlorade all egendom, pengar och 11 kistor med fornsaker. Från 1861 var Hedenborg svensk och norsk konsul på Rhodos, men en ny jordbävning 1863 fick familjen att flytta till Florens, där Johan Hedenborg dog ett par år senare.